

33. Сушук О. Радянські і державно-політичні органи та релігія і церква у Волинській області (1944–1953). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки.* 2008. Вип. 10. С. 204–212.

Федчук Александр. Влияние советской власти на формирование студенческого состава Волинской духовной семинарии. В статье рассматривается контроль советской власти над составом студентов Волинской духовной семинарии на протяжении ее существования в 1945–1964 гг. При этом приводятся характерные примеры отношения власти ко всем семинаристам и анализируются причины, которые побуждали к отчислению из учебного заведения отдельных из них. В частности, показано отношение режима к представителям разных социальных групп, которые выявляли желания обучаться в семинарии, а также к лицам, заподозренным в нелояльности к советской действительности. Выясняются методы, которыми уполномоченный Совета по делам Русской православной церкви добивался отчисления из семинарии нежелательных лиц, а также обращается внимание на особенности отношения к представителям семинарии в разные периоды ее существования.

Ключевые слова: Волинская духовная семинария, уполномоченный, националистическое движение, Михаил Диденко, Сильвестр Богданов, Анатолий Федулов.

Fedchuk Oleksandr. The Impact of Soviet Power on the Formation of the Volyn Theological Seminary Students. The article is devoted to the control of the Soviet government of the part of students of the Volyn theological Seminary during its existence in 1945–1964 years. One was given the following typical examples of attitude of power to all seminarians and analyzed the reasons of the exclusion some of them from the educational institution. In particular, it was shown the attitude of the regime towards the representatives of different social groups who have revealed a desire to study in the Seminary, and to persons suspected of disloyalty to the Soviet reality. It was clarified the methods by which the Commissioner of the Council for Russian Orthodox Church attained exclusion of undesirable persons from the Seminary, and also was paid attention to the attitudes to the representatives of the Seminary at different periods of its existence.

Key words: Volyn theological Seminary, the Commissioner, the nationalist movement, Mikhail Didenko, Sylvester Bogdanov, Anatoly Fedulov.

Стаття надійшла до редколегії
14.09.2017 р.

УДК 378.091.2:93/94](477.83-25)«19»:[34+32

Ірина Антоняк

Нормативно-правова база функціонування історичної освіти в педагогічних ВНЗ Львова (1944–1957 рр.)

У публікації здійснено спробу комплексного аналізу нормативно-правової бази історичної освіти, на яку впродовж 1944–1957 рр. опиралися педагогічні інститути Львова (Львівський державний педагогічний інститут та Учительський інститут). Розглянуто причини, умови й наслідки впровадження певних нормативно-правових документів для педагогічної історичної освіти повоєнного Львова.

Ключові слова: нормативно-правова база, педагогічні інститути Львова, історична освіта, навчальна та ідейно-виховна робота.

Постановка наукової проблеми та її значення. Із відновленням радянської влади в Західній Україні та у Львові, зокрема, розпочався процес перебудови всіх сфер суспільного й культурного життя. Не стала винятком й освіта. Особливу увагу приділено історичній як науці, так і освіті, адже історія забезпечує певне патріотичне виховання та формування суспільної свідомості. Тому партійні органи намагалися використати історичну освіту як метод пояснення й виправдання дій та рішень партії на основі історичних фактів, що призвело до ідеологізації та політизації навчального процесу. Результатом такої освіти мала стати підготовка спеціалізованих учителів історії зі «зрілим» радянським світоглядом, що в подальшому давало змогу виховувати учнів у дусі радянського патріотизму. Вивчення нормативно-правової бази дасть змогу глибше зрозуміти та пояснити умови функціонування історичної освіти не лише на рівні педагогічного інституту, але й науково-освітніх інституцій Львова даного періоду.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Наукові розвідки з цієї теми дослідження свідчать про наявність значної кількості праць, що стосуються різних аспектів історичної освіти цього періоду. Утручання партійних органів в історичну освітню та наукову сферу відображено в дослідженнях Ю. Кислої [1] та

¹ © Антоняк І., 2017

С. Єкельчика [2]. Учені визначають, що політизація й тотальний контроль за історичною сферою призвів до зміни української історичної пам'яті. Цей процес відбувся внаслідок уніфікації історії України в межах радянської ідеології. Можна виокремити працю радянського періоду за редакцією А. Черненко, яка опублікована в 1960 р. Відповідно до вимог часу, розглянуто втручання партійних органів у діяльність наукових й освітніх інституцій із позитивної сторони, оскільки їх метою було запровадження «високого ідейного та наукового рівня» [3].

Я. Дашкевич у роботі «Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів» [4] указав на основну критику історичних поглядів М. Грушевського й невідповідність їх концепціям радянської історичної науки. У дослідженні схарактеризовано так звані етапи «загострення» боротьби та її організаторів.

Діяльність Інституту історії АН Української РСР у межах тоталітарної системи та неспроможність написання «марксистсько-ленінського короткого курсу з історії України» висвітлено в дослідженні Н. Завалко [5].

У роботі В. Петрикiва досліджено зміни змісту вищої історичної освіти впродовж радянського періоду та показано їх відповідність ідеологічним трансформаціям [6]. Формування правового поля функціонування історичної освіти опрацьовано в дослідженні В. Бесчасного [7].

Джерельну базу представлено матеріалами фонду Львівського державного педагогічного інституту та Учительського інституту, що зберігаються в Державному архіві Львівської області (ДАЛО) у м. Львові.

Мета роботи – дослідження нормативно-правових документів, що впливали на функціонування історичної освіти у Львівському державному педагогічному й Учительському інститутах протягом 1944–1957 рр. Це передбачає виконання таких **завдань**: проаналізувати сукупність законів, положень, наказів, розпоряджень, директив, указівок і рішень керівних партійно-державних органів партії щодо історичної освіти; розглянути навчально-методичні плани; простежити зміну ідеології та її вплив на освітній процес.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Від 20 серпня 1944 р. відновлено діяльність Львівського державного педагогічного та Учительського інститутів, у яких функціонували історичні факультети. Термін навчання в педінституті складав чотири роки з правом викладання в середніх школах 8–10 класів, а в учительному – два роки з правом викладання в 5–7 класах неповної середньої та середньої школи [8, арк. 1–3].

Функціонування історичної освіти здійснювалось у межах ідеологізації навчально-виховного процесу. Основою ідеологічно правильного викладу були рішення ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У, ЦК КПРС щодо ідеологічних питань, директивні вказівки Комітету у справах вищої школи при Раді Міністрів УРСР та Міністерства освіти УРСР, праці Й. Сталіна «Короткий курс історії ВКП(б)», «Марксизм та питання мовознавства», рішення Міськкому й Обкому КП(б)У. Певний вплив мали й статті таких газет, як «Правда», «Правда України», «Вільна Україна» та «Радянська Україна».

У 1944 р. нарком освіти УРСР П. Тичина у своїй доповіді наголосив, що одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти є покращення рівня викладання історії [9, с. 2]. Створення нових умов для історичної освіти поставило перед науковцями й викладачами завдання переробити навчальні плани та методичні програми згідно з новою політикою. У зв'язку з цим виникли проблеми із забезпеченням студентства підручниками, адже старі підручники з курсів історії мали у своїй основі «антинаукові» твердження, тобто ті, які не відповідали партійним постановам. Наслідком цього стало надання історичній освіті більш ідейного, ніж наукового спрямування.

У 1946 р. широкого розмаху набула критика наукової школи М. Грушевського, яка зосереджувалася на науковій діяльності І. Крип'якевича, М. Кордуби та О. Терлецького [10, с. 340–341]. Одним з основних опонентів та інформаторів їхніх «буржуазно-націоналістичних поглядів на історію» був декан історичного факультету Львівського університету В. Горбатюк, який також обіймав посаду доцента кафедри історії УРСР у Львівському державному педагогічному інституті [11, арк. 20].

Нападки на зазначених вище вчених подано у звіті Управління у справах пропаганди та агітації «Про недоліки та помилки в ідеологічній роботі на Україні», а також у рішенні X пленуму Львівського обкому КП(б)У [12, арк. 212]. Керуючись цими постановами, історична освіта в педагогічних ВНЗ Львова розвивалася в умовах надання радянській системі історичних знань першорядного значення. Усі історичні концепції, які не входили в цю систему, автоматично оголошувалися ворожими та антинауковими.

Оскільки І. Крип'якевич, М. Кордуба й О. Терлецький убачали в критиці історичних концепцій М. Грушевського більше політичного, ніж наукового аспекту та відкрито опиралися на його праці, – це дало підставу звинуватити їх у поширенні націоналістичних поглядів. Адже, на думку критиків, М. Грушевський був «запеклим націоналістом» і вважав, що Київська Русь не була колискою української, російської, білоруської народностей та належить лише до історії України, засуджував діяльність Б. Хмельницького й вихваляв І. Виговського та І. Мазепу, які намагалися відокремити Україну від Росії, уважав національні інтереси вищими за класові, зображав українську націю безкласовою, безбуржуазною, у якій не було місця для класової боротьби, а також протиставляв український народ російському та ігнорував їхню історичну близькість [4, с. 417]. Один із найбільших гріхів науковця вбачали в тому, що він називав Галицько-Волинське князівство спадкоємцем Київської Русі [2, с. 165].

Наступним документом стала постанова «Про перекидання і помилки у висвітленні історії української літератури в “Нарисі історії української літератури” (1947 р.), де партійні органи простежили віддзеркалення поглядів М. Грушевського про безкласовість і безбуржуазність українського народу з ігноруванням його спільного походження та єдності з російським народом в історичному розвитку. Тому ЦК КП(б)У постановив розгорнути широку критику націоналістичних поглядів М. Грушевського та його школи [13, с. 4–6]. Зважаючи на ці вимоги, у ЛДПІ на історичному факультеті прочитано курс лекцій «Помилки й перекидання в підручниках по історії України для вищої і середньої школи», «Фальсифікатори історії» й «Історія як ідеологія буржуазних націоналістів – М. Грушевський та його учні» [14, арк. 121, 127].

Критика діяльності Інституту історії також відобразилась і на історичній освіті ЛДПІ. Нормативно-правову базу освітнього процесу за 1947/1948 навчальний рік представлено постановою «Про політичні помилки та незадовільну роботу інституту історії АН УРСР», у якій основні зауваження ґрунтувалися на невдалих спробах написання історії України в межах марксистсько-ленінських теорій. Найбільше політичних помилок і перекичень «буржуазно-націоналістичного характеру» виявлено в працях: «Історія України: Короткий курс» за редакцією С. Белоусова, К. Гуслистого, М. Петровського, М. Супруненко, Ф. Ястребова (Київ, 1940); «Нарис історії України» за редакцією К. Гуслистого, Л. Славина та Ф. Ястребова (Уфа, 1942); перший том «Історії України» за редакцією М. Петровського (Уфа, 1943). Головним недоліком було те, що історія України подавалась окремо від історії народів Радянського Союзу, що вказувало на «націоналістичне» підґрунтя, а результати історичних досліджень не лише не обґрунтовували політику партії, а й навіть суперечили їй. Це підтвердило завдання розробки історії України в межах марксистсько-ленінсько-сталінської теорії із методичними вказівками [5, с. 204–205]. Керуючись цією постановою, на історичному факультеті ЛДПІ переглянули всі лекційні курси з метою уникнення таких помилок у викладанні історії УРСР.

Наступними документами стали директива управління комітету у справах вищої освіти при Раді Міністрів УРСР від 7 жовтня 1947 р. та наказ № 2822 Міністра освіти УРСР П. Тичини від 31 грудня 1947 р. «Про стан викладання історії України в педагогічних та учительських інститутах УРСР», де зазначалися заходи щодо виправлення помилок, допущених керівництвом Міністерства освіти УРСР, окремими викладачами педвузів і вчителями середніх шкіл у викладанні історії СРСР та історії України.

Ці документи мали на меті створення єдиної правильної методології подання історичного процесу, яка попереджала виявлення й уникнення помилок за допомогою попередніх обговорень, взаємовідвідувань та стенографувань лекцій, які знову ж таки рецензувались й обговорювались на засіданнях кафедр [15, арк. 2].

Робота кафедр історії в 1949–1950 рр. здійснювалась із врахуванням указів Міністерства освіти, Управління по справах вищої школи при Раді Міністрів УРСР, а також рішень і постанов партійної радянської організації, особливу увагу приділяли статті Й. Сталіна «Стосовно марксизму в мовознавстві» [16, арк. 1].

Паралельно з навчальним процесом відбувалася політико-виховна робота. Вона ґрунтувалася на роботі викладачів з академічними групами. Головною метою було ознайомлення студентів із рішеннями з'їздів партії, із виконанням п'ятирічки, розбудовою «нового» індустріального Львова. Проте пріоритетним завданням політико-виховної роботи стало з'ясування політичних настроїв серед студентства, їхні позанавчальні зацікавлення та можливі зв'язки з підпіллям.

Партійними органами відзначено недолік такого виховання, адже він опирався лише на академічну групу та політгодини, які певні студенти часто пропускали. Для ще більшого поглиблення так званого

«патріотичного виховання» М. Хрущов видав наказ «Про недоліки політично-виховної роботи в інституті серед викладачів та студентів» [3, с. 41].

У педагогічному й учительському інститутах розпочався процес перегляду всіх лекційних курсів із метою підвищення їх навчально-виховного значення [17, арк. 23]. Під час навчального процесу акцентовано на радянському патріотизмі, антирелігійній пропаганді, боротьбі з українськими буржуазними націоналістами [18, арк. 277].

Відповідно до наказу, у роботі зі студентами почали надавати перевагу індивідуальному підходу до кожного студента, а вже згодом – до всієї академічної групи [19, арк. 17]. Так, за маскою навчально-виховної роботи проводився, з одного боку, освітній процес із політично-виховним аспектом, а з іншого – розпочалася ціла «викривальна» кампанія, метою якої було з'ясування студентського дозвілля: їхні можливі зв'язки з підпіллям, політичні настрої та рівень формування в них радянського світогляду.

Задля виконання всіх розпоряджень інституту перевіряли міськком партії, обком КП(б)У, Управління по справах вищої школи при Міністерстві освіти УРСР, Міністерство вищої освіти [20, арк. 30]. Перевірку щодо запобігання ідеологічним помилкам у роботі історичного факультету проводив Міністр освіти УРСР Т. П. Пінчук [21, арк. 53].

У звітах за 1951/1952 навчальний рік в основу навчальної й ідейно-виховної роботи покладено постанови ЦК ВКП(б) «Про недоліки викладання суспільних наук у вузах» від 7.08.1951 р. [22, арк. 8], наказ Міністра освіти УРСР «Про стан та заходи поліпшення роботи кафедри історії СРСР Вінницького педагогічного інституту» [23, арк. 21].

Певний вплив на викладання історичних дисциплін мали статті газет, які порушували питання: «Проти ідеологічних перекручувань в літературі», «Підвищення рівня викладання суспільних наук», «Серйозні хиби у викладанні історії СРСР у Львівському державному університеті імені Івана Франка», «Вище рівень викладання суспільних наук» тощо [24, арк. 46]. У них широко розгорнулася критика, що порушувала питання відокремлення історії української літератури від російської, недостатнє поєднання лекційного матеріалу з тогочасною політикою партії та незадовільним рівнем висвітлення дружби народів СРСР, що вплинуло на низький рівень ідейно-виховної роботи із молоддю [25, с. 3–6].

Протягом 1953–1955 рр. діяльність кафедр змушена була керуватися рішенням XIX з'їзду ЦК КПРС, а також вересневими, люневими та березневими пленумами ЦК КПРС, тезами про 300-річчя возз'єднання України з Росією.

XIX з'їзд ЦК КПРС відзначив недооцінку ідеологічної роботи в курсі історії СРСР і УРСР: «Ці курси є важливим засобом ідеологічного виховання студентів у дусі ленінізму і дружби народів СРСР, пролетарського інтернаціоналізму та непримиреної боротьби до ворожих ленінських течій» [26, арк. 60]. Тобто метою курсу історії СРСР й УРСР стало поєднання історичного матеріалу з практикою комуністичного будівництва [27, арк. 124–126].

Відповідно до вимог навчальні програми були пройняті ідеєю спільного історичного минулого українського та російського народів, тому їх об'єднання було неминучим та мало лише позитивні наслідки для українців. На цій основі акцентовано на неможливості існування українців поза межами Радянського Союзу, який інтерпретували як нову колиску народів після Київської Русі [1, с. 222]. Особливого значення у викладанні історії України надавали Переяславській угоді (1654 р.) та постаті Б. Хмельницького, який подавався ініціатором об'єднання в єдиній державі українського та російського народів [6, с. 416].

Відповідно до наказу від 30.07.1954 р. «Про докорінне поліпшення роботи по підготовці молодих радянських вчених» освітній процес спрямували на забезпечення «високоякісної підготовки вчителів, озброєних діалектико-матеріалістичним світоглядом, які б досконало володіли предметом, методами і прийомами навчання дітей в школі» [28, арк. 2]. В основу викладання історії СРСР й УРСР покладено критику культу особи, висвітлення конфронтації СРСР зі США, боротьбу з українським підпіллям та антирелігійну пропаганду. Усі викладачі кафедр були зобов'язані скласти спеціальні пояснення до робочого плану, де вказували, як краще до певної тематики долучити атеїстичну пропаганду [29, арк. 123–124].

У галузі навчально-виховної та культурно-масової роботи зі студентами керувались наказом «Про поліпшення підготовки, розподілу та використання спеціалістів із вищою та середньою спеціальною освітою» [30, арк. 13]. Усі заходи підпорядковано завданням комуністичного виховання студентської молоді, вихованню радянського патріотизму, любові до своєї професії та морально-політичних якостей

майбутніх педагогів. Значну увагу приділяли виконанню явки молодих спеціалістів на місце роботи за направленням [31, с. 17–20].

Цей наказ гарантував для майбутніх учителів історії роботу, проте розподіл впливав на місце її отримання. Студентів із Західної України направляли в Центральну та Східну Україну або далі в нетрі Союзу. А із Центральної й Східної України – у Західну. Така система розподілу мала на меті виховання всесоюзної свідомості та запобігала формуванню патріотичних поглядів.

Задля уникнення ідеологічних помилок і виконання нових вимог проводили взаємовідвідування, перевірку та стенографування лекцій на теми: «Утворення СРСР», «Приєднання Середньої Азії до Росії», «Утворення російської централізованої держави» [32, арк. 62]. Найбільшу увагу приділяли критиці історіографії, яка не відповідала радянській ідеології. Важливе місце у всіх лекційних курсах приділяли ролі «народних мас» і революційному рухові на різних етапах історії.

Роботу історичних факультетів за 1955–1957 рр. здійснювали відповідно до вимог XX з'їзду КПРС та виступу М. Хрущова «Про культ особи і його наслідки» [33, арк. 36–38]. Однією з постанов з'їзду передбачено збільшення зв'язку між ВНЗ та виробництвом, відтак наголошувалося на розвитку політехнічних наук [34, арк. 8].

«Історичне рішення» XX з'їзду ЦК КПРС забезпечило зміну ідеології Радянського Союзу в напрямі десталінізації, що в певному сенсі заперечувало попередню основу ідеології культу особи Й. Сталіна, проте ідеологічний тиск на історичну освіту партійними органами не припинився.

У 1955–1956 рр. ліквідовано Учительський інститут. На завершальному етапі діяльності історичного відділу ЛДПІ переходив на п'ятирічний план навчання на всіх факультетах і підготовку спеціалістів широкого профілю з акцентом на політехнічну підготовку [35, арк. 3].

Історичний факультет ЛДПІ ліквідовано в 1957 р. (у звіті про роботу ЛДПІ за 1956/1957 навчальний рік уже не зазначалось історичного відділу історико-філологічного факультету) [36, арк. 2], усіх студентів переведено на навчання до Львівського державного університету ім. Івана Франка на історичний факультет [37, арк. 5].

Згідно із постановою Львівського обкому КП(б)У й облвиконкому від 22 серпня 1959 р, а також рішенням Ради Міністрів УРСР №1826 від 28 листопада 1959 р. і наказом по Міністерству вищої та середньої освіти УРСР №159/202 від 15 грудня 1959 р. «Про переведення Львівського державного педагогічного інституту у м. Дрогобич» педагогічний інститут переведено, а згодом об'єднано з Дрогобицьким педінститутом ім. Івана Франка.

Загалом, нормативно-правову базу радянської освіти цього періоду влучно схарактеризував В. Бесчастний, указавши, що «закони, норми, правила, які регулювали життєдіяльність освітянської галузі, відтворювали й повторювали загальноновизначену ідеологію законів колишнього СРСР. Вони слугували домінуючій у ті часи ідеологічній доктрині, відтворювали тоталітарну практику соціального (партійного) контролю над людиною, забезпечували формування одновимірної особистості в «закритому» освітянському просторі» [38].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, на основі аналізу нормативно-правової бази історичної освіти педагогічних інститутів Львова протягом 1944–1957 рр. можна сформулювати такі висновки:

- історична освіта включала не лише документи освітнього характеру, але й загальнопартійного, які орієнтувалися на ідеологічний складник;
- документи, які впливали на функціонування історичної педагогічної освіти Львова, мали два рівні: загальнореспубліканський – документи, що призначалися для всіх педагогічних інститутів УРСР; та місцевий – документи Львівського міськкому та обкому партії, які також мали певний вплив на історичну педагогічну освіту Львова;
- нормативно-правова база історичних факультетів педагогічних інститутів дає змогу простежити зміни в ідеології й політиці партії на державному рівні. Зміна зовнішнього ворога СРСР відображалася на боротьбі із внутрішніми. Приклад цього – подання представників ОУН спочатку як союзників Німеччини, а з 1950 р. – як «агентів англо-американського імперіалізму». Загострення відносин між СРСР і США, боротьба за зони впливу в Азії стали причиною до глибшого вивчення історії народів Східної Азії: «Корейський народ в боротьбі за мир проти американського імперіалізму», «Кривава агресія американського імперіалізму на Далекому Сході в кінці XIX – початку XX ст.». Вплив мала й так звана «відлига» – із роботи історичних факультетів зникли праці Й. Сталіна, пріоритетним напрямом історичної освіти стали дружба народів та антирелігійна пропаганда;

– в основі нормативно-правової бази простежуємо надання історичній освіті більш ідейного, ніж наукового значення, що мало на меті виховання студентів у душі комуністичних ідей.

Подальші дослідження передбачали вивчення всіх закономірностей функціонування вищої історичної освіти у Львові протягом радянського періоду.

Джерела та література

1. Кисла Ю. Конструювання української історичної пам'яті в УРСР впродовж сталінського періоду (1930–1950-ті рр.). *Міжкультурний діалог*. Київ: Дух і літера, 2009. Т.1: Ідентичність. С. 221–244.
2. Єкельчик С. Імперія пам'яті: російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві. Київ: Критика, 2008. 303 с.
3. Нам партія силу дала (з історії комсомольської організації Львівського державного університету імені Івана Франка) / під ред. Черненко А. М. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1960. С. 41.
4. Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів. Постаті: нариси про діячів історії, політики, культури. 2-ге вид., виправл. й доповн. Львів: Літ. агенція «Піраміда», 2007. 790 с.
5. Завалко Н. Діяльність інституту історії в 1947 р. в контексті репресивних заходів тоталітарної сталінської політики. *Український історичний збірник*. Вип. 12, 2009. С. 201–206.
6. Петриків В. Періодизація розвитку змісту вищої історичної освіти в Україні (1945–1991 рр.). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журн. / Сумський держ. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми: Вид-во Сумського ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 3 (57). С. 412–419.
7. Бесчастний В. М. Створення нової нормативно-правової бази державного управління вищою освітою. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=413>
8. Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО). Ф. Р-7. Оп. 1. Арк. 1–3.
9. *Вільна Україна*. 15 серпня 1944 р. № 36 (571). С. 2.
10. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали/ред. кол.: Ю. Ю. Сливка (відп. ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1995. Т. 1. 1939–1953. С. 340–341.
11. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 31. Арк. 20.
12. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 82. Арк. 212.
13. Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури в «Нарисі історії української літератури» 1947 р. *Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР*. 1947. № 1–2. С. 4–6.
14. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 56. Арк. 121, 127.
15. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 47. Арк. 2.
16. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 54. Арк. 1.
17. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 70. Арк. 23.
18. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 82. Арк. 277.
19. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 54. Арк. 17.
20. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 54. Арк. 30.
21. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 54. Арк. 53.
22. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 88. Арк. 8.
23. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 83. Арк. 21.
24. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 88. Арк. 46.
25. Обговорення Колегією Міністерства освіти УРСР статті «Проти ідеологічних перекручень в літературі», надрукованої в газеті «Правда». *Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР*. 1951. № 15. С. 3–6.
26. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 96. Арк. 60.
27. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 116. Арк. 124–126.
28. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 128. Арк. 2.
29. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 130. Арк. 123–124.
30. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 128. Арк. 13.
31. «Про поліпшення підготовки, розподілу та використання спеціалістів з вищою та середньою спеціальною освітою». *Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР*. 1955. № 18. С. 17–20.
32. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 96. Арк. 62.
33. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 140. Арк. 36–38.
34. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 140. Арк. 8.
35. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 167. Арк. 3.
36. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Спр. 161. Арк. 2.
37. ДАЛО. Ф. Р-7. Оп. 1. Арк. 5.

38. Бесчастний В. М. Створення нової нормативно-правової бази державного управління вищою освітою. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=4>

Антоняк Ирина. Нормативно-правовая база функционирования исторического образования в педагогических вузах Львова в 1944–1957 гг. В статье осуществляется попытка комплексного анализа нормативно-правовой базы исторического образования, которой в течение 1944–1957 гг. руководствовались педагогические институты Львова (Львовский государственный педагогический институт и Учительский институт). Исследуются влияние и идеологический контроль советской власти на историческую образовательную сферу, а также предоставление ей более идейного, чем научного значения для интеграции истории Украины в общесоветскую историческую модель и воспитания студенчества в духе «советского патриотизма». Рассматриваются причины, условия и последствия внедрения определенных нормативно-правовых документов для исторического педагогического образования послевоенного Львова.

Ключевые слова: нормативно-правовая база, педагогические институты Львова, историческое образование, учебная и идейно-воспитательная работа.

Antonyak Iryna. Regulatory Base of the Functioning of Historical Education in the Pedagogical Institutions of Lviv (1944–1957) The article attempts to comprehensively analyze the regulatory base of historical education, which during 1944–1957 years guided pedagogical institutes of Lviv (Lviv State Pedagogical Institute and Teachers' Institute). The influence and ideological control of the Soviet authorities on the historical educational sphere, as well as providing it with more ideological than scientific significance for integrating the history of Ukraine into the Soviet-style historical model of the education of students in the spirit of «Soviet patriotism» is investigated. The reasons, conditions and consequences of the introducing certain regulatory documents for the historical pedagogical education of the post-war Lviv are considered.

Key words: regulatory base, educational institutions of Lviv, historical education, educational and ideological-educational work.

Стаття надійшла до редколегії
18.10.2017 р.

УДК 271.4-67(092):061.2ПЛАСТ

**Ігор Коляда,
Богдан Бацвін**

Блаженніший Любомир Гузар і «Пласт»: деякі сторінки біографії

*Пластуни дали нам приклад
служіння Богові та Україні,
і ми повинні продовжувати цей*

труд.

Л. Гузар

У статті в контексті історії розвитку молодіжно-спортивної організації українського «Пласту» висвітлено деякі сторінки біографії Блаженнішого Любомира в період його еміграції в Австрію та США, зокрема активну участь у діяльності пластового загону «Червона Калина»; розкрито діяльність очільників УГКЦ у розбудові й організації діяльності «Пласту» в незалежній Україні. Проаналізовано погляди Блаженнішого Любомира на роль скаутської молодіжно-спортивної організації у формуванні особистості молодих українців в еміграції, збереженні ними національної самоідентифікації.

Ключові слова: УГКЦ, скаути, «Пласт», курінь, загін «Червона калина», пластун, національна самоідентифікація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний етап державотворення в Україні вирізняється активною участю молодого покоління українців, котрі зросли в умовах пострадянської моделі розвитку суспільства, у процесах формування громадянського суспільства, у якому були б створені найбільш сприятливі умови для всебічної реалізації прагнень та можливостей до духовного зростання й національного саморозвитку. Трансформаційні зміни в сучасному українському суспільстві потребують також нових організаційних форм життя молоді. Тому суспільно значимим і науково важливим та актуальним є вивчення досвіду участі українців у діяльності Українського «Пласту». У цьому контексті

¹ © Коляда І., Бацвін Б., 2017